

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران

تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران

منبع : تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران

مؤلف : دکتر منوچهر وکیلیان

رشته : علوم تربیتی

تهیه و تنظیم : شهربانو ظلی

تولید : زمستان 1385

جایگاه درس

- کتاب تاریخ آموزش و پرورش در اسلام و ایران برای دانشجویان رشته علوم تربیتی در دو واحد درسی و مشتمل بر شش فصل تنظیم شده است. هدف کلی درس آشنائی دانشجویان با میراث فرهنگی و ارزشهای اسلامی است و انتظار می رود مطالب در نگرش ها تغییرات مطلوبی ایجاد کرده و زمینه رشد و شکوفایی مطلوبتر و همه جانبه را برای آنان فراهم سازد.

فصل اول

● تاریخ آموزش و پرورش در ایران پیش از اسلام

● تاریخ ایران پیش از اسلام

اهداف کلی

فصل اول

آشنایی دانشجویان با :

- سلسله های حکومتی ایران پیش از اسلام
- زبان و خط در عهد باستان
- آیین ها و شناسایی نظام تعلیم و تربیت آنها
- آموزش پیش از اسلام و محدودیتهای آن

اهداف رفتاري

- آثاري كه ويژگيها ، اهداف ، سازمان و روشهاي آموزش را در قبل از اسلام نشان مي دهد ، توضيح دهيد.
- انواع خط وزيان در عهد باستان را بيان كنيد.
- پنج خصوصيات آيين مهرپرستي را بيان كنيد.
- چگونگي تربيت در آئين زرتشت را شرح دهيد.

اهداف رفتاري

فصل اول

- اصول اربعه بودا و گامهاي تربيتي او را ذکر کنید.
- نظر ماني را در تهذيب نفس توضیح دهید.
- تعليم و تربيت از دیدگاه ماني و مزدك شرح دهید.
- دلایل وجود تعليمات عاليه پيش از اسلام را ذکر کنید.
- محدوديتهاي آموزش و پرورش پيش از اسلام را شرح دهید.

مادها

فصل اول:

- دولت ماد اولین دولت ایرانی است که در هفت قرن قبل از میلاد مسیح (ع) پایه ایجاد امپراطوری را در کشور ریختند.

- پایتخت : هکمتانه یا همدان کنونی

- همسایگان : بابل و آشور

- سرزمین : لرستان قسمت شمالی و جنوب آذربایجان

- انقراض : توسط پارسها در آغاز قرن ششم میلادی

پارسیها

- پارسیها توسط کوروش در 559 قبل از میلاد حکومت هخامنشی را تشکیل دادند .
- پایتخت : شوش و هگمتانه
- اهمیت : امنیت - انتظام عمومی و توسعه اقتصادی بازرگانی و کشاورزی و بسط ارتباطات و اطلاعات
- انقراض : در سال 330 قبل از میلاد توسط اسکندر مقدونی با قتل داریوش سوم

سلوکیان

- پس از مرگ اسکندر یکی از سردارانش به نام سلوکوس سلسله سلوکیان را تشکیل داد
- پایتخت : سلوکیه در کنار دجله و انطاکیه در ساحل دریای مدیترانه
- اهمیت : رواج زبان یونانی در ایران
- انقراض : توسط پارتها (اشکانیان) 323 تا 250 پیش از میلاد

اشکانیان

فصل اول

- در سال 250 قبل از میلاد بر سلوکیان غلبه کردند و حکومت با سلطنت مهرداد اول و دوم تشکیل شد .
- وقایع مهم : جنگهای ایران و روم و میلاد مسیح در زمان حکومت فرهاد پنجم و رهایی ایران از استیلای یونان و بنیان استقلال و عظمت ملی
- پایتخت : صدروازه و همدان و تیسفون
- انقراض : توسط اردشیر ساسانی اردوان پنجم به قتل رسید .

ساسانیان

فصل اول

● بابک پسر ساسان در سال 208 میلادی حاکم فارس شد و پسرش اردشیر پایه حکومت را پی ریزی کرد.

● ویژگیها :

- 1- ایجاد ارتش منظم
- 2- غلبه بر رومیها
- 3- تاسیس گندی شاپور
- 4- ترجمه کتب پزشکی و فلسفی و نجوم
- 5- ظهور مانی و مزدک
- 6- تولد حضرت محمد(ع)

ساسانیان

فصل اول

- علت انقراض ساسانیان :
 - 1- جنگهای ایران و روم
 - 2- نفوذ طبقات مالکان و اشراف
 - 3- مالیاتهای سنگین
 - 4- نفوذ اسلام و ضربات خلفای عرب
- با هلاکت یزدگرد سوم در سال 651 میلادی در مرو حکومت ساسانیان منقرض شد

فصل اول آموزش و پرورش ایران باستان از نظر اسدالله بیژن

● اسدالله آن را به 5 دوره تقسیم می کند:

1- دوره اوستایی

2- دوره مادی

3- دوره هخامنشی

4- دوره اشکانی

5- دوره ساسانیان

فصل اول منابع و آثار و برنامه ها و روشهای آموزش قبل از اسلام

- 1 - سنگ نوشته ها
- 2 - الواح زرین ، گلین ، سیمین
- 3 - نوشته ها و گزارشات مورخان غیر ایرانی
- 4 - پاره منابع ایرانی قبل از اسلام

● مادي

● سکايي

● اوستايي

● فارسي باستان

خط میخی

- نوشته هایی شبیه به میخ بود که از چپ به راست نوشته می شد و 52 حرف داشت و از اختراعات سومریان بود.

خط ميخي

فصل اول

زبان اوستایی

- کتاب اوستا به این زبان نگاشته شده است .
- مجموع پنج کتاب به این زبان :
 - 1- یسنا
 - 2- یشتها
 - 3- ویسپرد
 - 4- وندیداد
 - 5 - خرده اوستا

آیین ها و ادیان در عهد باستان (میترائیسم)

- آیین مهر پرستی :
میترا خدای هند و ایران باستان (الهه نور) که
هخامنشی یار و یاوراهورامزدا می دانستند
- تعالیم میترائیسم :
مهر ، برادری ، همکاری و دستورات تربیتی
وفای به عهد راستی و درستی ، پرورش
فرزندان راست کردار

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (میترا ایسم)

هفت مرحله صعود بشر:

- 1- خدمتکاران
- 2 – پوشیدگان
- 3 – سرباز
- 4 – پیروان در حال خدمتگزاری
- 5 – خورشیدی
- 6 – پدر پدران

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (زرتشت)

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (زرتشت)

- اهورا مزدا سرچشمه خیر و نیکی پیوسته در جدال با اهریمن منشاء خبث و پلیدی
- کتاب اوستا مورد استفاده آیین مزدیسنا و زرتشت بود
- زرتشت معتقد بود مردم با کردار نیک، پندار نیک، گفتار نیک، کشاورزی، دامپروری راستی و درستی در جدال با اهریمن باید یار و یاور اهورا مزدا باشند تا نیکی پیروز شود.

آیین ها و ادیان در عهد باستان (زرتشت)

- آب و خاک و آتش و خاک و زمین سزاوار احترام هستند.
- آتش پنج نوع بود :
 - 1- آتش معابد
 - 2- آتش در جسم مردم و جانوران
 - 3- آتش پنهان در نباتات
 - 4- آتش در ابروصاعقه
 - 5- آتش آتشکده

آیین ها و ادیان در عهد باستان (بودا)

فصل اول

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (بودا)

- به معنای آگاه بیدار و خردمند
- اصول اربعه :
 - 1 - زندگی در دورنج
 - 2 - منشاء در دورنج آرزوی نفس است
 - 3 - آرزوی نفس که زایل شود رنج پایان می یابد
 - 4 - راه زایل ساختن آرزوها سلوک و طریقت است

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (بودا)

● هشت رکن برای سلوک در طریقت :

1 – اعتقاد درست

2 – اراده درست

3 – گفتار درست

4 – رفتار درست

5 – معیشت درست

6 – کوشش درست

7 – اندیشه درست

8 – حال درست

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (مائی)

- مائی به معنای بی مانند و بی همتا و خوب
- از ازل ظلمت و نور به هم برخورد کردند و ذراتی از نور را در دل ظلمت حبس شده است.
- کالبد انسان مظهر ظلمت است و نور در آن زندانی شده است.
- مظهر تعلیم و تربیت : خدا و ماده

● پیروان ماني :

- 1 – گروه برگزیدگان
- 2 – گروه نیوشاگان
- 3 – گروه مادي محض

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (ماني)

● ماني دنيا را به پنج قسم مي دانست :

- 1 - دود و مه
- 2 - آب گل آلوده
- 3 - آتش مخرب
- 4 - باد مهلك
- 5 - ظلمت وتاريكي

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (مزدك)

- مزدك به قوای نور و ظلمت اعتقاد دارد نور دانا حساس و اعمالش از روی اختیار و آزادی است ولی ظلمت، کور و جاهل
- کتاب اوستا را تفسیر کرد و کتاب زند را نوشت
- پیروان زندیک
- آب و آتش و خاک سازنده جهان هستند.

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (مزدك)

● مراحل آمیزش نور و ظلمت به طور تصادفی :

1- نور و ظلمت مخلوط نبوده و جداگانه موجود بوده است .

2- نور و ظلمت مخلوط بوده اند .

3- زمان جدایی نور از ظلمت است .

آیین ها و ادیان در عهد باستان (مسیحیت)

فصل اول

فصل اول آیین ها و ادیان در عهد باستان (مسیحیت)

- وحدت میان نیت و اعمال
- مسایل اخلاقی مقدم بر اعمال ظاهری
- محبت اساس مناسبات انسانی
- مسالمت ـ مدارا ـ برادری و برابری
- صفای درون خیر و فضایل اخلاقی
- تاسیس مدارس (دیرها)

فصل اول محدودیتهای آموزش و پرورش پیش از اسلام

- 1- آموزش در انحصار اعیان و اشراف بود.
- 2- دانش آموخته ها سعی می کردند دانش خود را از مردم مخفی کنند.
- 3- در آموزش روش القای عقیده و اندیشه حاکم بود.
- 4- هیچ کس حق نداشت از وراثت و مرز نظام طبقات فراتر رود.

خلاصه فصل

- سلسله های پیش از اسلام در ایران
- اهمیت مطالعه تاریخ آموزش و پرورش برای مربیان
- زبان و خط در عهد باستان
- مهرپرستی ، آیین زرتشت ، آیین بودا ، مانی ، آیین مسیحیت
- مراکز دینی زرتشتی و عیسوی و بیمارستانها
- مراکز مهم رشته های طب و ریاضیات

فصل دوم

● آموزش و پرورش در ایران اسلامی

عربستان

- در ادبیات جاهلی عرب از تعالیم پیامبران اثری نبود فرهنگ و اوضاع تربیتی آن روز جامعه عرب بسیار اسفبار بود و تمدنی نداشتند. ظلم و فساد پیداد می کرد .

پیامبر اسلام

- پیامبر اسلام در سال 570 م در مدینه به دنیا آمد.
- پیامبر در سن 40 سالگی اولین وحی بر ایشان نازل شد.
- اولین کسانی که اسلام آوردند حضرت خدیجه (س) و حضرت علی (ع) بودند.
- مبدا تاریخ اسلام، هجرت پیامبر به مدینه مقرر شد.

تعالیم پیامبر اسلام

- اولین تعالیم و دعوت پیامبر طبق امر خداوند و با تعالیم قرآن بود.
- دانش و بینشی که پیامبر تعلیم می داد و مباحث اعتقادی بنیادین از (کجایی ، به کجایی و چرایی) زندگی انسان را مشخص می کرد .
- منبع محتوایی تربیتی قرآن بود که به شکل سنت تبلور یافت.

روشهای تعالیم پیامبر

- 1- تلاوت آیات قرآن
- 2- خطابه و موعظه
- 3 - اعزام معلم و مبلغ
- 4 - ارسال نامه و پیام
- 5 - روش عملی

فصل دوم روشهاي تعليم ائمه معصومين حضرت علي (ع)

- بعد از پيامبر حضرت علي عهده دار مقام رهبري شد و بر تعليم و تربيت و سياست نظارت كرد .
- زمينه تعليم و تربيت ايشان حل مشكلات علمي و قضايي مردم بود .
- پاسداري از انقلاب عقيدتي و فرهنگي رسول خدا را بر عهده داشت .

روشهاي تعليم ائمه معصومين

فصل دوم

- امام حسن : در اين راه ناملايمات بسيار داشت .
- امام حسين : مجالس درس و بحث و رهبري انقلاب بنيادين
- امام زين العابدين : امت را به هدفهاي نهايي از انقلاب امام حسين كه قرب و توجه به خدا بود ترغيب مي كرد .
- امام محمد باقر : تاسيس مدرسه امام محمد باقر و تعليم علوم انساني و معارف اسلامي

روشهاي تعليم ائمه معصومين

● امام جعفر صادق :

- 1- بحث در مورد علوم مربوط به رشد فردي واجتماعي افراد
- 2- امام مسائل علمي و تحريبي را مطرح مي کردند.
- 3- روشهاي امام در تدريس حجاج و مناظره و روش استدلالي وتحليلي
- 4- خط ولايت را به تعليم و تربيت دادند.

مدارس در دوران پیش از مغول

- از قرن دوم هجری زمینه تاسیس مدارس قدیمه فراهم شد یکی از آنها بیت الحکمه بود که مامون در بغداد تاسیس کرد.
- در سال 395 هـ.ق خلیفه فاطمی مصر مدرسه دارالعم را در قاهره تاسیس کرد در رشته های ریاضیات، طب، علوم، نجوم و دین
- در قرن پنجم ابوالقاسم عمرو در نیشابور مدارس جداگانه ای برای فرق اسلامی تاسیس کرد که مباحث فقهی و کلامی آن فرقه تدریس می شد .

نظامیه

- در سال 459 نظام الملك وزیر مقتدر ایران مدرسه نظامیه را به منظور تربیت مدیران و حکمرانان تاسیس کرد.
- بزرگترین مدرسه نظامیه در ایران نظامیه بغداد بود امام محمد غزالی در آن تدریس می کردند و سعدي در آن تحصیل کرد.

چگونگی اداره نظامیه

- اداره مدرسه و موقوفات در دست متولی بود که به موجب موقوف نامه توسط واقف انتخاب می شد .
- متولی از درآمد موقوفات بودجه مدرسه را پرداخت می کرد .
- متولی نظارت بر اخلاق طلاب و نحوه تقسیم حجره بین آنان را داشت .

● معلمان به سه طبقه تقسیم می شدند :

1 – مدرس

2 – نایب مدرس

3 – معید

طلاب نظاميه

- طلاب بايد به سن بلوغ رسیده و با سواد باشند مختصري صرف و نحو و لغت عرب بدانند .
- برخي از طلاب در حجره هاي مدرسه سگونت داشته و ماهيانه دريافت مي کردند .
- رابطه مدرس و طالب پسندیده و برپايه محبت و تشويق بود .

فصل دوم

محتوای تدریس در نظامیه

● مواد درسی :

فقه

حدیث

تفسیر

ریاضی

طب

روش تعلیم

- آزادی فکر و بحث مهمترین فعالیت طلاب بود .
- هر مدرس در کار خود استقلال کامل داشت پس از شرح عقاید متقدمان و معاصران رای و نظر خود را اظهار و مطلبی را بطور علنی رد یا قبول می کرد .
- در مدارس امتحانی نبود بلکه طلاب برای فراگیری نکات دشوار، به مباحثه می پرداختند .

- قرن هفتم در ایران را می توان قرن بلیه نام نهاد بلیه یعنی شورش قومی وحشی و خونخوار به نام مغول
- با حمله چنگیز در سال 616 هجری و هجوم تیموریان چپاول بر این ایران مستولی شد
- نابسامانیهای اجتماعی ، اقتصادی فرهنگی و اخلاقی

مدارس در دوران مغول

- نتایج هجوم چنگیز و تیمور علاوه بر قتل و غارت باعث انحطاط اخلاقی شد .
- اطمینان مردم به آینده سلب شد و ناامیدی و یاس فراگیر شد .
- دوران علم رو به کسادی گذاشت .
- تا اینکه غازان به حکومت رسید و مسلمان شد و ابنیه و عمارات مساجد و مدارس را احداث کرد .

رصد خانه مراغه

این رصدخانه یکی از مهمترین مراکز علمی در دوره ایلخان است و به دستور هلاکو و به وسیله خواجه نصیرالدین طوسی در مراغه بنا شد کتابخانه این مرکز **400** هزار جلد کتاب نجوم و ریاضی و سایر علوم بود.

ربع رشيدى

فصل دوم

ربع رشیدی

- ربع رشیدی از مراکز علمی توسط خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی بنا شد.
- در این مرکز دارالشفاء، مسجد، کتابخانه، ضرابخانه وجود داشت.
- هزینه های مرکز از موقوفات تامین می شد.
- ابوسعید خواجه رشیدالدین را در تبریز به قتل رساند، اموال ایشان را غارت کرد و ربع رشیدی نیز غارت شد.

شنبه غازان

- غازان در شنب تبریز مقبره‌های برای خود ساخت و در کنار آن مسجد و مدرسه خانقاه دارالشفاء و رصده خانه و کتابخانه ایجاد کرد.
- موقوفاتی نیز برای این منظور تعیین کرد.
- این مرکز بعدها بر اثر زلزله تخریب شد.

سلطانيه

فصل دوم

سلطانيه

- غازان بني آن را شروع و سلطان محمد خداينده در در نزديكي زنجان ساخت .
- در اين مركز هفت مسجد و ابنیه چون دارالشفاء داروخانه ، خانقاه و مدرسه تاسيس شد .
- مدرسه سيار از اقدامات چشمگير خداينده بود .
- مدرسه سيار با توقف کاروان کار خود را شروع مي کرد و کتب همراه کاروان حمل مي شد .

- تشیع مذهب رسمی در ایران اعلام شد .
- شاه عباس میرزا به سال 1000 هجری پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد.
- آثار ساخته شده به دستور شاه عباس :
مسجد شیخ لطف الله ، مسجد شاه ، میدان نقش جهان ، سی و سه پل

سی و سہ پل

ویژگیهای دوره صفویه

- آثار صفویه در زمینه تعلیم و تربیت :
 - 1- مذهب تشیع را مذهب رسمی کشور اعلام کردند
 - 2 – توجه زیاد به شیعه و موقعیت ویژه علمای دینی
 - 3 – افزایش مدارس دینی و طلاب دینی
 - 4 – تاسیس مساجد و ترمیم آنها و اختصاص موقوفات
 - 5 – تدوین کتب مذهبی عربی به زبان فارسی

خصوصیات تعلیم و تربیت در دوره صفویه

- یاد دادن و یاد گرفتن برای قرب به پروردگار بودو هدف تربیت کودکان معتقد به تشیع و علاقه مند به ائمه معصومین بود .
- محدودیتهای آموزش و پرورش : سخت گیریهای غیر معقول مربیان ، بی توجهی به نیازهای متعلمان ، تاکید بر حافظه در یادگیری و انتظارات غیر واقع از شاگردان

خلاصه فصل

- ویژگیهای حکومت اسلامی و علل روی آوردن ایرانیان به دین اسلام
- زندگی پیامبر اسلام و شیوه های آموزشی خاص ایشان
و برنامه های تربیتی از حضرت علی تا مجالس درس امام جعفر صادق
- مدارس پیش از مغول
- آثارشوم حمله مغول و تیموریان
- احداث ابنیه و عماراتی که احداث شد برای تعلیم و تربیت
- دوره صفویه و ویژگیهای آن

فصل سوم

تشکیلات و نظامات مدارس قدیم و شیوه
تعلیم و تربیت در آنها

اهداف کلی

آشنایی دانشجویان با :

- انواع فعالیتهای آموزشی و پرورشی در مساجد
- مراکز آموزشی مانند مکتب خانه ها، کتابخانه ها، بیمارستانها و حوزه های علمیه
- روشهای تدریس و مراحل ارتقاء به سطوح بالا

اهداف رفتاري

فصل سوم

- انواع فعاليتهايي که در مساجد انجام مي شود را نام ببريد.
- سه هدف مکتب خانه را بگويد.
- نظامات ومقررات ويژه مدارس را توضيح دهيد.
- فعاليتهاي آموزشي کتابفروشيهارا شرح دهيد.
- فعاليت آموزشي بیمارستانها را توضيح دهيد.

اهداف رفتاري

فصل سوم

- هدف خانقاهها و چگونگی آموزش در آنها را بگویید.
- سازمانهای آموزشی را ببرید.
- ابراز تعلیم در زمان قدیم را بیان کنید.
- دو هدف حوزه علمیه نجف اشرف را توضیح دهید.
- اصول حاکم بر نظام آموزشی حوزه ها را ذکر کنید.
- وزرای نام آور فرهنگ اسلامی را نام ببرید.

فصل سوم انواع فعالیتهای آموزشی - پرورشی مساجد

- مساجد اولین و مطمئنترین و بی تکلف ترین و پربارترین مراکز تعلیمات اسلامی است .
- مسجد هسته اصلی تعلیم بود پیامبر آیات قرآن را در مسجد با اصحاب و یاران خود در میان می گذاشت .
- از اواسط قرن دوم هجری در مساجد کتابخانه ایجاد شد .
- هر مسجد موقوفاتی داشت که درآمد آن به مدرس و پیشنماز و واعظ پرداخت می شد .

فصل سوم انواع فعالیتهای آموزشی - پرورشی مساجد

فصل سوم **فعالیت‌های مساجد در زمان پیامبر و خلفای راشدین**

- 1- اقامه نماز یومیه
- 2 - استماع سخنان پیامبر
- 3 - تبلیغ دین و اصول آن و ابلاغ احکام شرع
- 4 - اعلام جنگ و جهاد و صلح
- 5 - تشیع جنازه
- 6 - ارسال نامه ها و پیام ها و آموزش دینی و دنیایی
- 7 - انجام پژوهشها و بررسیهای دینی و علمی
- 8 - حل و فصل کشمکش ها
- 9- تقسیم غنائم جنگی

کیفیت تعلیم در مساجد

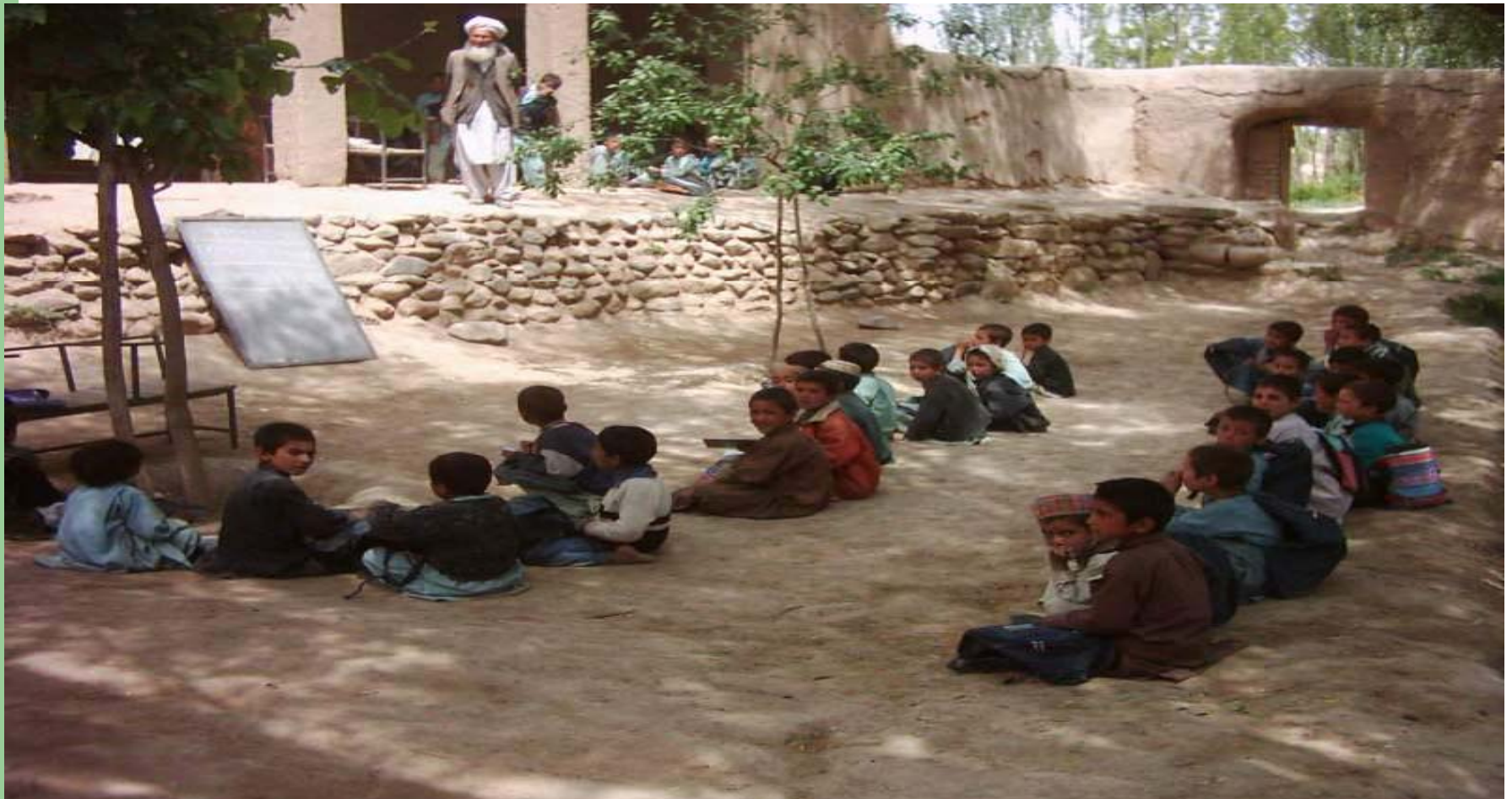
- موادی که تعلیم می شد : قرآن و اصول و فروع دین ، حدیث و تفسیر ، فقه ، صرف و نحو و منطق
- اسوه بودن معلمان موجب می شد تعلیم بهتر صورت بگیرد .
- متعلمان از هر طبقه و در هر سن و نژادی که بودند می توانستند در درس شرکت کنند .
- تنبیه وجود نداشت اما تشویق وجود داشت .

مکتب خانه ها و کیفیت تعلیم در آنها

- آنچه در مکتب خانه ها می آموختند :
خواندن ، نوشتن ، اصول دین ، احترام به معلم و قدر علم را دانستن ، علم جویی و دانش اندوزی
- در صدر اسلام دو نوع مکتب خانه بود:
 - 1- مکتب خانه هایی که قرآن و مسائل دینی را آموزش می دادند.
 - 2 - مکتب خانه هایی که در آن خواندن و نوشتن تعلیم می دادند.

مکتب خانه هاو کیفیت تعلیم در آنها

فصل سوم

مدارس و کیفیت تعلیم در آنها

فصل سوم

- مدارس در کنار مساجد به منظور تعلیم و تربیت ساخته شد و در روش تدریس تغییراتی حاصل شد. تشکیلات خاص و نظم و مقررات ویژه ای برای مدارس به وجود آمد.
- طلاب مدارس معمولاً به سن بلوغ رسیده و باسواد بودند.
- مدارس، مسجد، محراب و کتابخانه نیز داشت.

کتابفروشی

فصل سوم

- محلي براي گفت و شنودهاي علمي و نمايشگاه فرهنگ
- کتابفروشيها با حکومت عباسيان ظاهر شدند.
- کتابفروشان از ادیبان و دانشمندان با فرهنگ بودند که به کار دست نویس کردن کتابها و واگذاري آنها مي پرداختند.

خانه

- طبقات توانگران و بزرگان قوم تربیت کودکان خویش را در خانه انجام می دادند و باتوجه به توانایی مالی یک یا چند ادیب را برمی گزیدند .
- در شرایط خاصی محافل دینی ، علمی و ادبی در خانه ها تشکیل می شد .
- در زمان اختناق های زیانبار و تحمیلی سلاطین خانه در نشر و اشاعه فرهنگ و گسترش علوم نقش ارزشمندی داشت .

كاخ

- دركاخها علاوه بر آموختن خواندن و نوشتن به پرورش اميرزادگان توجه زيادتري مي شد معلم كاخ را مودب مي گفتند مودب خردو روان و جسم شاگردان را پرورش مي داد.
- آموزش در كاخ و محتوای آموزشی به درخواست پدر و تمایل او تعیین می شد .
- مربيان جاگاه بلند و رفيع داشت . اورامعزز و مكرم مي داشتند.

بیمارستان

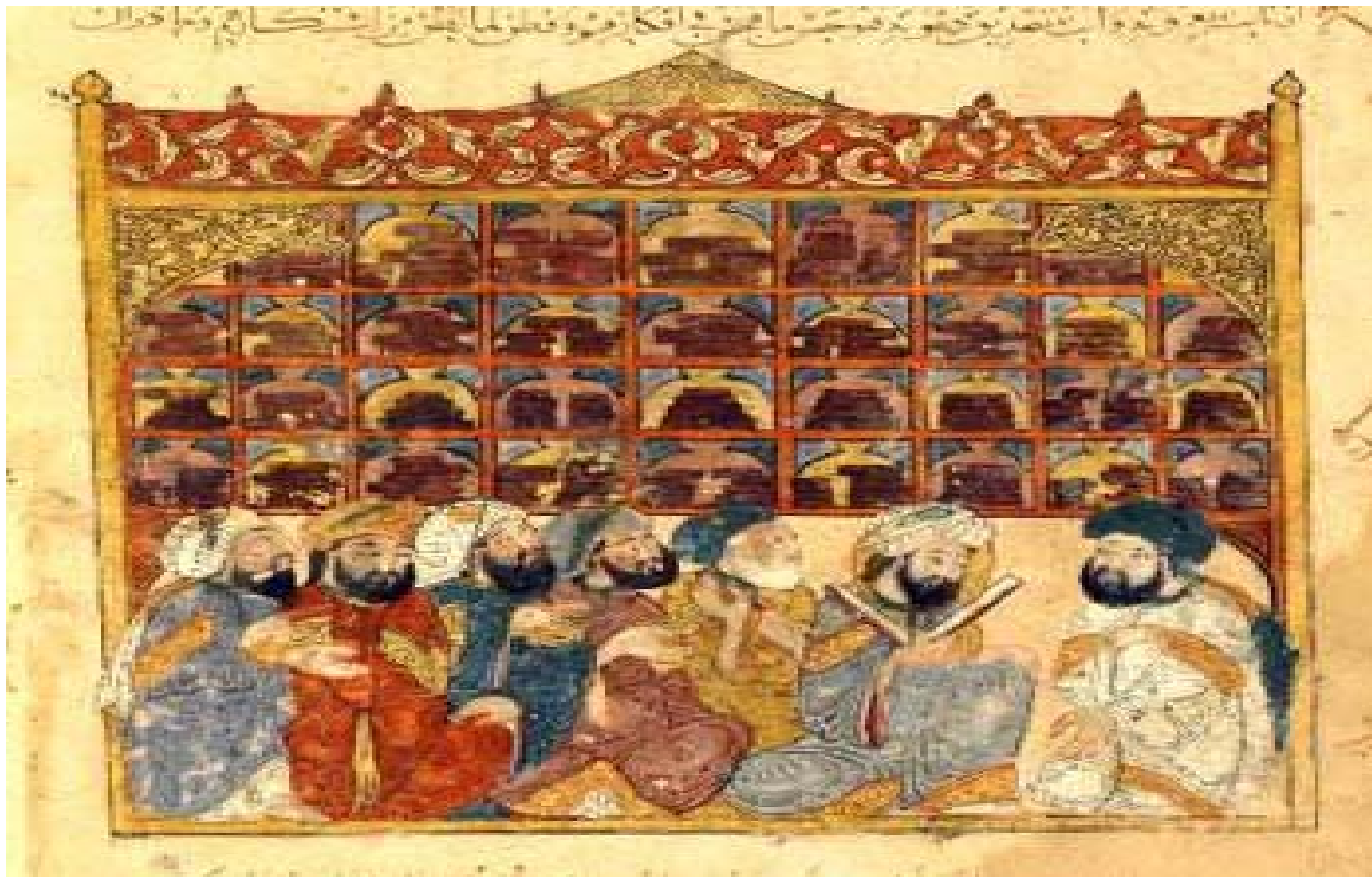
- بیمارستان از مراکز علمی بود که تعالیم نظری طب در مدارس و مساجد تدریس می شد قسمتهای عملی آن در بیمارستانها تعلیم میدادند.
- قدیمی ترین بیمارستانهای اسلامی در سال 880 هجری به فرمان ولید بن عبدالملک اموی در دمشق بنا شد .

کتابخانه

- ویژگیها و کاربردهای کتابخانه های اسلامی
- 1 – وجود اتاق و مخازن و قفسه برای حراست از کتابها
- 2 – سالن ها و اتاقهای وسیع مطالعه
- 3 – اتاقهای ویژه برای نسخه برداری و نوشتن مقالات
- 4 – اتاقهای مخصوص محافل ادبی و انجمن ها
- 5 – سالنهای پذیرایی و آراستن اتاقها و مفروش کردن اتاقها
- 6 – اختصاص بخش ویژه برای هر رشته
- 7 – وجود فهرستی از کتب
- 8 – کمک به دانشجویان تهیدست

کتابخانه بصره

فصل سوم

انواع کتابخانه اسلامی

- 1- کتابخانه های ملی و عمومی :
بهره برداری برای همگان امکان پذیر است .
- 2- کتابخانه نیمه ملی و نیمه عمومی :
با شرایط خاصی برای استفاده دانشمندان و پژوهشگران
- 3 - کتابخانه های شخصی :
علما و ادیبان و دانشمندان به منظور رفع حوایج شخصی برپا می کردند .

رصد خانه

- مرکز تعلیم و تعلم علم نجوم و سایر علوم وابسته به آن است .
- اولین رصدخانه اسلامی در سال 213 به دستور مامون در بغداد ساخته شد .
- نامدارترین رصدخانه در مراغه در 657 به دستور هولاکو خان ساخته شد .
- رصد خانه سمرقند به فرمان الغ بیک در قرن نهم هجری بنا شد .

خانقاه

فصل سوم

- خانقاه محل تجمع مراد و پیرو و مریدانش بود .
- خانقاه مانند مدارس یونانی بود که موسسان هر فلسفه ای ایجاد می کرد بعد از خود برای شاگردان خود به جا می گذاشت .
- خانقاه را گاهی زاویه و زمانی لنگر و تکیه و یا رباط می نامیدند .
- خانقاه بیشتر مخصوص فرقه صوفیه برای پرورش افراد در خدمت شیخ بوده است .

فصل سوم سازمان و شیوه تدریس (حلقه)

- حلقه به معنای دایره است به چگونگی نشستن مانند دایره و گرداگرد دلالت دارد.
- دانشجویان حلقه وار به صورت نیم دایره در مقابل استاد می نشینند.
- امروزه در علمیه قم و نجف و مشهد هنوز همین شیوه رعایت می شود.

مجلس

- مجلس یعنی دیدار و نشست است مجلس ممکن بود به شخص خاصی تعلق داشته باشد مثل مجلس النبی
- مجلس می تواند به منظور خاصی اختصاص یابد مانند مجلس المناظره و آن مجلسی بود که به درخواست خلیفه بر پا می شد که خود نقش داور را داشت .
- مجلس مناظره ای که دانشمندان ترتیب می دادند .
- مجلس مناظره بین دو دانشمند به طور تصادفی
- مناظره از نوع کشمکش و مبارزه روشن بین علما برای تایین استاد برتر

موضوع اصلي بحث در مجلس المذاکره

- 1- شیوه‌های گوناگون نقل حدیث
- 2- روایت احادیث توسط اصحاب و یاران پیامبر
- 3- مولفان کتب حدیث
- 4- طبقه بندی اصالت ، صحت و سندیت احادیث

زمان تشکیل کلاسها

الف) نوبت اول درس پس از گزاردن نماز صبح یا حتی قبل از نماز

ب) نوبت دوم پس از نماز صبح شروع می شد تا نیمروز و قبل از نماز ظهر که به صورت منظم و پیوسته بود.

ج) نوبت سوم پس از نماز ظهر شروع و تا نماز عصر

د) نوبت چهارم کلاسهی سرشب برای شنیدن و آموختن از استادی میهمان بر گزار می شد.

ابزار تعلیم

- یکی از ابزار مهم تعلیم زبان عربی بود که هر دانشجو صرف نظر از زبان مادریش برای استفاده از فرصتهای موجود مجبور بود آن را فرا گیرد .
- یگانگی زبان زمینه را برای رواج سفرهای علمی دانشمندان را فراهم می ساخت .

روشهاي تدریس

- 1- سماع
- 2- املاء
- 3- اجازه
- 4- وجاده
- 5- رحله (سفر علمي)

وسایل تحصیل

- 1 – حفظ
- 2 – روایت
- 3 – درایه
- 4 – سوال و مناقشه
- 5 – مناظره و مذاکره

القاب علمی در جامعه اسلامی

- 1 - امام
- 2 - امیرالمومنین
- 3 - حافظ
- 4 - فقیه
- 5 - رحاله
- 6 - محدث
- 7 - مسند

مقررات کلاس و کلاس داری

- محافل و نشستهای آموزشی آداب و مقررات خاص خود را داشت و همه باید رعایت می کردند
- تعیین جای ویژه در کلاس از اختیارات استاد بود
- مقابل استاد همیشه جایگاه بالاترین شاگرد استاد بود
- جدل دانشجو با استاد و بلند تر از صدای استاد صحبت کردن دور از ادب بود

حوزه علمیه

- در پایان قرن اول هجری محافل و مراکز بررسی و تفحص در امور ایجاد شد مانند مدینه، بصره، کوفه،
- قرآن کریم، چرا از هر طایفه ای گروهی برای فهم و درک دین به مجامع علمی کوچ نمی کنند تا بتوانند مردم خود را پس از مراجعت انداز، راهنمایی کنند.

اهداف حوزه علمیه نجف اشرف

- 1 - تربیت و بار آوردن علمای برجسته و متخصص در علوم اسلامی
- 2 - پاسداری و حراست از کیان اسلام و مرزبانی فکری و عقیدتی جوامع اسلامی شیعه

مقاطع تحصیلي حوزه هاي علميه

1 - مقدمات :

اولین مرحله از تحصیل در حوزه مقدمات است هدف آن آشنا سازی طلبه با دروسی است که برای فراگیری فقه و اصول ضروری است منابع :

الف : ادبیات عرب مشتمل بر صرف و نحو معانی و بیان بدیع

ب : منطق که منبعی چون حاشیه مولانا عبداللہ بود

ج : آشنایی با اصول فقه با کتاب معالم الاصول

2- سطح

مراحل مطالعه طلبه تخصصي تر مي شود ، هدف اصلي آن است که طلبه کم کم در طی تحصیل با مباحث گسترده و پیچیده فقه و اصول آشنا شود .
وظیفه استاد توضیح و تشریح و تفهیم مطالب مورد بحث کتب است .

3 - خارج :

دوره عالی پژوهش در فقه و اصول آن است طلبه بعد از 9 سال طی دوره مقدمات و سطح وارد دوره خارج می شود .

وظیفه استاد صرفاً عنوان کردن بحث با استفاده از کتاب تعیین شده و بیان ارا و نظرهای اندیشمندان و فقها متقدم و متاخر است و طلبه باید به پیگیری و پژوهش پردازد .

اصول حاکم بر نظام آموزشی حوزه ها

- الف (اصل آزادي طلبه در انتخاب استاد
- ب (اصل عدم محدوديت زماني در به پايان رساندن
تحصيل
- ج (اصل تكيه بر كسب موضوعات و مباحث درسي
خاص در هر مقطع به منظور جلوگیری از پراکندگی
ذهني طلبه
- د (اصل تاکيد بر مطالعت مباحث به طور دقيق
- ه (اصل صاحب راي شدن طلبه در اتمام دوره

مراکز علمی (بصره و کوفه)

- از مراکز مهم برای آموختن زبان عربی، قرآن و آیین جدید اسلام بودند و از مراکز پررونق علوم مختلف و معارف اسلامی شده بودند .
- در زمان حضرت علی مرکز حکومت اسلامی از مدینه به کوفه منتقل شد .
- شهرهای کوفه و بصره به هنگام با ظهور اسحاق کندی از شهرت خاصی برخوردار بودند .

مراکز علمی (نیشابور)

- این شهر در تاریخ فرهنگ اسلام به دارالعلم معروف بود.
- نیشابور تا قبل از یورش ترکان و تهاجم مغولان یکی از مراکز بی نظیر علمی در جهان اسلام بود .
- اغلب نوادر علمی و نوابغ ادبی جهان اسلام مانند امام غزالی ،امام یحیی نیشابوری و عمر خیام در زمره بزرگانی هستند که در این شهر متولد و پرورش یافتند

مراکز علمی (مرو)

- شهر تاریخی مرو از مراکز مهم علمی بود. دانشمندان و علمای این شهر در شکوفایی تمدن اسلامی نقش موثری داشتند.
- ده کتابخانه موقوفه در مرو بود که یکی از آنها کتابخانه مشهور نظام الملك در مدرسه مرو بود.

مراکز علمی (هرات)

- هرات یکی از چهار شهر بزرگ و شهر خراسان بود. شهرت این شهر در فراوانی مراکز علمی و مساجد معتبر و مدارس بزرگ دانسته اند.
- با وجود خساراتی که مغول به این شهر وارد کرد در قرن نهم هجری این شهر یکی از مراکز مهم علمی و سیاسی ایران بود.
- شمار زیادی از فضلا و ادبا در این شهر سکني داشتند مانند جامي

مراکز علمی (اصفهان)

- یکی از مراکز علمی اسلامی بود در قرن چهارم هجری مرکز حکومت امرای شیعه مذهب و مستقل آل زیار و آل بویه شد.
- در زمان ابو علی سینا و وزارت وی سالها اصفهان مجلس درس وی بود.
- اصفهان بعد از ویرانه‌های ناشی از حمله مغول در عهد سلاطین شیعی مذهب صفوی دوباره عظمت خود را باز یافت .
- از آثار صفویه (مسجد شاه و مسجد شیخ لطف الله)

وزرای نام آور فرهنگ (صاحب بن عباد)

- اسماعیل ابی القاسم ملقب به صاحب در سال 326 هجری به دنیا آمد در مدت 19 سال وزارت در اصفهان بساط ادب بگسترده شهرها و ادبا را به کار گماشت
- تالیفات او : امامت ، الانوار ، المحيط ، الشواهد ، دیوان رسائل و منشآت است .

وزراي نام آور فرهنگ (ابن سينا)

فصل سوم

وزرای نام آور فرهنگ (ابن سینا)

- شیخ الرئيس ابو علي حسين بي عبدالله سینا ، پزشك و فیلسوف و نویسنده مشهور در سال 370 هجري متولد شد وي در 10 سالگی قران و علوم ادب را آموخت و در 18 سالگی از تحصیل علوم فارغ شد.
- آثار معروف او : شفا ، قانون ، نجات ، اشارات ، حکمت المشرقیه و دانشنامه علایی بود.
- در سال 428 هجري در همدان در گذشت .

فصل سوم وزیرای نام آور فرهنگ (خواجه نظام الملک)

- ابو علي حسن بن اسحاق طوسي وزير معروف سلجوقيان و صاحب كتاب سياست نامه در سال 410 هجري در شهر طوس به دنيا آمد.
- ابو سعيد ابوالخير وي را خواجه جهان ناميده است
- خواجه در 11 سالگي قران را آموخت و پس از تحصيل وارد دستگاه سلجوقيان شد و مدارسي تاسيس کرد مانند نظاميه بغداد
- در سال 458 به دست يكي از فدائيان اسماعيلي به قتل رسيد.

خواجہ نصیر طوسی

فصل سوم وزراري نام آور فرهنگ (خواجه نصيرالدين)

- محمد بن محمد بن حسن جهرودي طوسي در سال 597 هجري به دنيا آمد بعد از اين سينا بزرگترين دانشمند ايران بود.
- 18 سال در دستگاه هلاکو و آباقا بود و هولاکوي وحشي را ترغيب کرد رصدخانه در مراغه تاسيس کند او به علوم و فنون زمان خود تسلط داشت .
- تاليفات وي : اخلاق نصري ، اوصاف الاشراف ، تحرير اصول الهندسه اقليدس و آداب المتعلمين
- خواجه در سال 672 هجري از دنيا رفت .

فصل سوم وزراي نام آور فرهنگ (رشيدالدين فضل
ا.. همداني)

- در سال 465 در همدان به دنيا آمد در زمان آباقاخان طبيب مخصوص وي بود و با قتل صدر جهان به وزارت رسيد ولي در سال 718 به دستور سلطان ابوسعيد با پسرش به قتل رسيد.
- ربع رشيدي را وي بنا ساخت .

وزراي نام آور فرهنگ (امير عيشير نوايي)

- امير عيشير نوايي در سال 844 هجري قمری به دنيا آمد در کودکی با سلطان حسين بايرا هم درس بود و همین باعث شد که بعدها به وزارت برسد.
- آثار وي : مجالس النقائس و حیات الابرار و سد سکندري و خمسه المتحیرين بود.
- در سال 906 هجري فوت کرد.

وزراي نام آور فرهنگ (امير كبير)

فصل سوم

- میرزا تقی خان در سال 1222 هجری متولد شد. در اوایل سلطنت ناصرالدین شاه به صدارت عظمی نایل شد و تحولات بزرگی در زمان وی در شئون سیاسی اقتصادی فرهنگی نظامی حاصل شد. و سنگ بنای دارالفنون را در سال 1266 بنا ساخت.

خلاصه فصل

- در این فصل مساجد و فعالیتهای متنوع آن و کیفیت تعلیم در مساجد و مکتبخانه ها و مدارس بررسی شد . کتابفروشی و خانه ، کاخ ، بیمارستان، رصدخانه، خانقاه و شیوه های آموزشی آنها و نحوه تشکیل کلاسها ومقررات مطرح گردید.
- حوزه علمیه مقاطع تحصیلی ومراکز علمی مهم قدیم و نقش علما و دانشمندان بررسی شد .

فصل چہارم

نظام رسمي آموزش و پرورش

هدف کلی

- آشنایی با نظام رسمی آموزش و پرورش ایران بعد از جنگ جهانی اول تا اجرای طرح بنیادی نظام آموزش و پرورش در سال 1371

اهداف رفتاري

- دانشجویان پس از مطالعه این فصل باید بتوانند :
 - علل تاسیس مدرسه دارالفنون را نام ببرید.
 - آثار مثبت و منفي دارالفنون را در جامعه توضیح دهید.
 - وظایف شوراي عالی آموزش و پرورش را شرح دهید.
 - اهداف اساسي آموزش و پرورش بعد از انقلاب اسلامي را بیان کنید.

اهداف رفتاري

- ویژگیهای آموزش و پرورش قبل از انقلاب را بیان کنید.
- دوره آموزش و پرورش عمومی و فراگیر کاربردی - عملی را توضیح دهید.
- اهداف کلی تعلیم و تربیت اسلامی را نام ببرید.
- ساختار نظام آموزش و پرورش را تعریف کنید.

دارالفنون

دارالفنون نخستین آموزشگاه علمی به سبک اروپا و همانند پلی تکنیک بود که شاگردان را با علوم و معارف خاصی برای خدمات کشوری و لشگری آماده میکرد. در آن زمان امیر کبیر معلمان خارجی استخدام میکرد.

- افتتاح دارالفنون و قتل امیر کبیر در یک سال یعنی سال 1268 اتفاق افتاد.

دارالفنون

فصل چهارم

آثار مثبت دارالفنون

- تالیف کتب متعددی در رشته های فنون جنگی نظامی و حساب و هندسه و..... اشاعه فرهنگ جدید اروپایی
- معلمان نقش مهمی در شناساندن فرهنگ و تمدن مغرب زمین داشتند .
- تاسیس وزارت علوم
- اعزام فارغ الاحصیلان زبده به اروپا
- اقدامات سپهسالار باعث مشارکت مردم در سرنوشت فرهنگی جامعه شد .

فصل چهارم اقدامات چشمگیر میرزا حسین خان سپهسالار

- تاسیس مدرسه مشیریه برای تدریس زبانهای خارجه
- ایجاد مدرسه سپهسالار
- تاسیس مدرسه با مدرسان ایرانی اروپایی در تبریز
- تشکیل مجمع نخبگان برای تألیف برنامه دانشوران
- ایجاد مجلس اطبای ایرانی اروپایی به نام حفظ الصحة
- بر پایی اولین بیمارستان دولتی به سبک امروزی

مدرسه رشديه

- در سال 1291 هجري به همت حاج ميرزا حسن در تبريز تاسيس شد، كه در آن زبانهاي فارسي، عربي و فرانسوي تدريس مي شد .
- در اين مدرسه سالمندان نيز در كلاسهاي اكابر خواندن و نوشتن مي آموختند.

فصل چهارم مشروطیت و تاثیر آن در آموزش و پرورش

- نظام مشروطه با تلاش و مجاهدت آزادیخواهان شکل گرفت .
- عواملی چون ردوبدل شدن سفرها به کشورهای اروپایی و انتشار اخبار تحولات و انقلابهای سیاسی و صنعتی و اجتماعی کشورهای اروپای باعث روی آوردن به تمدن اروپایی و تغییر در سازمانها و نهادهای کشور شد منجمله دگرگونی در آموزش و پرورش

فصل چهارم تقسیم مدارس بر اساس قانون اساسی معارف

- مکاتب ابتدایی دهکده
- مکاتب ابتدایی بلدی
- مدارس متوسطه
- مدارس عالییه

وظایف شورای عالی معارف

- اهتمام در ترویج زبان و ادبیات فارسی ، عربی
- تهیه و اصلاح دستورات رسمی تحصیلات علمی مدارس دخترانه و پسرانه و نظامنامه مدارس
- تشخیص صلاحیت اشخاصی برای مجوزتاسیس مدرسه
- تصدیق صلاحیت معلمان و تهیه نظام نامه ترفیع و تنزل رتبه و رسیدگی به شکایات
- رسیدگی به دیپلمه‌های اشخاصی که در خارج تحصیل کردند .

فصل چهارم ویژگیهای آموزش و پرورش قبل از انقلاب اسلامی

- کشور فرانسه در تمام شئون مملکت به ویژه آموزش و پرورش سرمشق و الگو شده بود و تقلید ناشیانه بدون توجه به نیازها و ضرورت‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جامعه صورت گرفته بود.
- هدف صرفاً سوادآموزی و انتقال اطلاعات بود و محور اصلی یادگیری معلم بود.
- انتخاب رشته بر اساس استعدادها انجام نمی شد.

فصل چهارم آموزش و پرورش بعد از انقلاب اسلامی

- نظام تعلیم و تربیت بر مبنای هدفهای والای اسلامی و نیازهای جامعه و افراد و بنیانی محکم استوار از فلسفه اصول و برنامه های تربیتی اسلامی بنا شد.
- فراهم کردن زمینه ها و عوامل مساعد برای شکوفا ساختن استعدادهای افراد حرکت تکاملی او به سوی مطلوب با برنامه ای سنجیده و حساب شده .

هدفهای اساسی در آموزش و پرورش

- اهداف معنوی و تربیتی
- اهداف علمی و فرهنگی
- اهداف اجتماعی
- اهداف سیاسی
- اهداف اقتصادی

کلیات نظام آموزش و پرورش

● امام خمینی :

یکی از مسایل بسیار مهم تغییرات بنیادی
در برنامه های تحصیلی و روش آموزش
و پرورش است .

مشکلات آزار دهنده آموزش و پرورش

- فلسفه حاکم بر تعلیم و تربیت موجود
- برنامه ها و محتوای آموزشی
- فعالیتهای پرورشی
- وجود تمرکز شدید اداری
- بررسی اجمالی نظام تربیت معلم فنی
- افت تحصیلی
- شیوه ارزشیابی
- محصول و بازده نظام
- آموزش و پرورش قبل از دبستان
- کمبود بودجه اختصاصی آموزش و پرورش

اشکالات شیوه ارزشیابی

- ارزشیابی به صورت مستمر نیست .
- ارزشیابی ابراز تکمیلی آموزش نیست .
- معلمان از شیوه‌های ارزشیابی و روش‌هایی که از آنها اطلاع کافی ندارند.
- معیاری برای ارزشیابی روش کار معلم منظور شده است.

مبانی تعلیم و تربیت اسلامی

- مبانی فطرت
- مبانی کرامت ذاتی انسان
- مبانی اختیار و آزادی
- مبانی مسئولیت انسان
- مبانی ابعاد وجودی انسان

مبانی تعلیم و تربیت اسلامی

- مبانی اجتماعی بودن انسان
- مبانی برابری همه افراد بشر در آفرینش
- مبانی تقدم رحمت و محبت
- مبانی ضرورت توأم ساختن علم با عمل
- مبانی فضیلت علم

اهداف كلي تعليم و تربيت اسلامي

1- اعتقادي و اخلاقي

2- اجتماعي

3- اقتصادي

4- سياسي و نظامي

6- فرهنگي هنر

7- علمي و آموزشي

5- پرورشي

اصول حاکم بر نظام آموزش و پرورش

- 1- کلیات (18 اصل)
- 2- برنامه ریزی ، محتوا و روشها (16 اصل)
- 3- معلم (10 اصل)
- 4- دانش آموز (7 اصل)
- 5- مدیریت ، مشارکت ، هماهنگی و ارتباط با سایر نهادها ومؤسسات (15 اصل)

ساختار نظام آموزش و پرورش

- 1- دوره آموزش عمومی به مدت نه سال
- 2 - دوره آموزش و پرورش فراگیر
کاربردی - علمی

فصل چهارم مراحل دوره آموزش و پرورش عمومی

- الف (مرحله آموزش و پرورش اساس به مدت دو سال
- ب (مرحله آموزش و پرورش ارکان به مدت پنج سال
- ج (مرحله آموزش و پرورش ارشاد به مدت دو سال

فصل چهارم شاخه هاي فعاليت آموزشي دوره فراگير کاربردي علمي

- 1- شاخه متوسطه فراگير
- 2 - شاخه حرفه آموزي

فصل چهارم دوره فراگیر کاربردی (شاخه متوسطه فراگیر)

- طول مدت آموزش تمام وقت ،معدل سه سال است که دانش آموز بر حسب تواناییهای تحصیلی ،علاقه ، استعداد ، نیاز و امکانات منطقه ادامه تحصیل می دهد و می تواند دیپلم گرایش مربوطه را بگیرد .

فصل چهارم آموزي دوره فراگیر کاربردي (شاخه حرفه

- این دوره چهار سطح مهارت دارد. در دوره هاي تمام وقت گواهینامه هر سطح مهارت يك سال طول مي كشد با گذراندن دروس عمومي ديپلم عمومي و با گذراندن دروس گرایش اصلي ديپلم مربوطه را دریافت مي کنند.

فصل چهارم مسیرهای دارندگان گواهینامه مهارت حرفه ای

- ادامه تحصیل در موسسات آموزش عالی و دانشگاهها
- تکمیل حرفه آموزی و اخذ گواهینامه مهارت در شاخه حرفه آموزی
- اشتغال به کارهای متناسب با گرایش تحصیلی و حرفه ای
- ترکیبی از همه یا بعضی از مسیرهای فوق

- بررسی اوضاع و احوال نظام اجتماعی کشور در قرن 12 و اوایل 13
- رشد و توسعه سواد رواج و گسترش دانشها و تاسیس و راه اندازی مدرسه دارالفنون به دست امیرکبیر
- آموزش و پرورش قبل و بعد از انقلاب و اهداف و ویژگیهای آنها

فصل پنجم

● تاثیر تمدن اسلام در علوم بیگانه

- آشنایی دانشجویان با :
- انگیزه مسلمانان برای کسب علم و دانش
- شکوفایی علمی فلسفی، طبی، نجوم و ریاضی مسلمانان در قرون وسطی
- آداب معلم و شاگرد و کتابخانه های اسلامی و آموزش و پرورش زنان در اسلام

فصل پنجم اهداف رفتاري

پس از مطالعه این فصل باید بتوانید:

- انگیزه مسلمانان برای کسب علم و دانش را بیان نمایید.
- علل رکودفکری اروپاییان را در قرون وسطی نام ببرید.
- اصطلاح حکمت را توضیح دهید.
- جامع ترین اثر جامی را نام ببرید.

اهداف رفتاري

فصل پنجم

- مکتب مشا را توضیح دهید.
- محتب اشراق را شرح دهید.
- حکمت متعالیه را توضیح دهید.
- مشهورترین ابتکارات مسلمانان را در طب بیان کنید.
- مشهورترین دانشمندان مسلمان در علم نجوم را نام ببرید.
- موسس رصدخانه مراغه را نام ببرید.

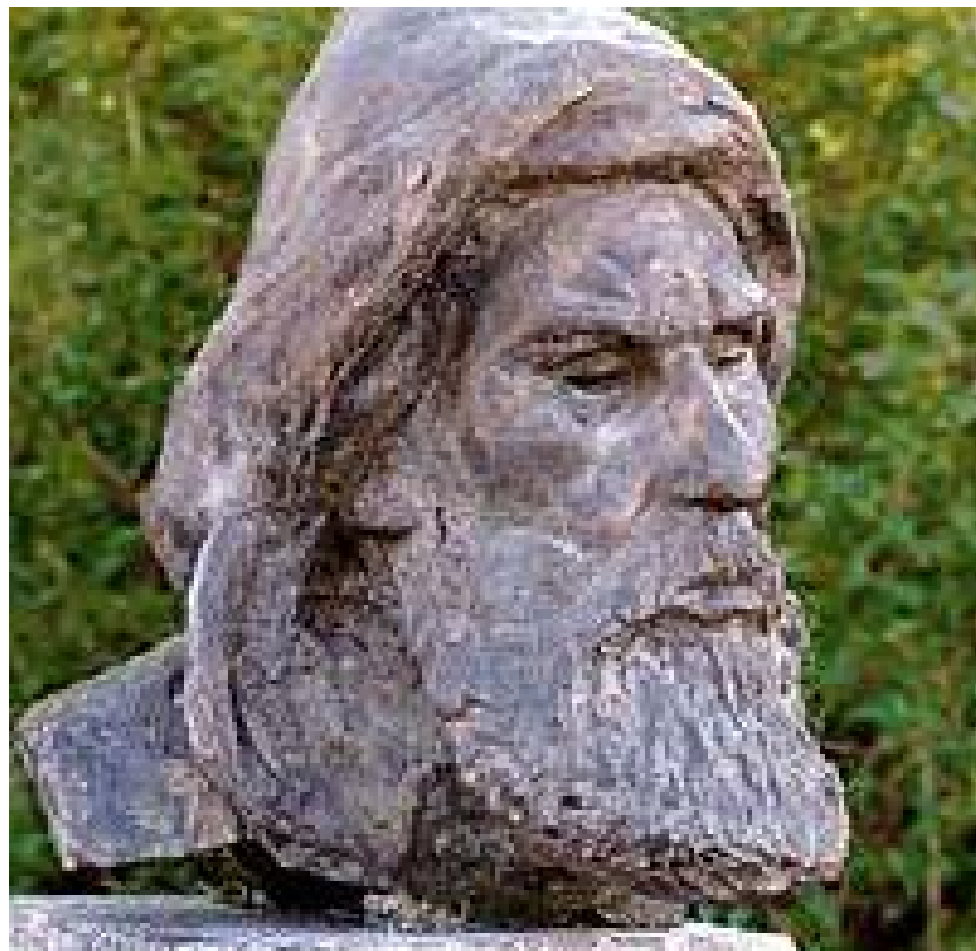
- از اوایل قرن ششم قبل از میلاد افکار فلسفی در چهار نقطه جهان : هند ، یونان ، چین و ایران شروع شد.
- مسلمانان فلسفه را از یونانیان اخذ نمودند و آن را حکمت نامیدند.
- فیلسوف از نظر مسلمانان:
- با حکمت یونانی خصوصا الهیات ، منطقیات ، طبیعیات و خلقیات آشنا باشد.
- با شیوه ارسطو و نوشته های او آشنا شده، فیثاغورث

کندي

- یعقوب بن اسحق کندي از فلاسفه اسلامي که به فیلسوف العرب مشهور بود در سال 185 هجري در کوفه متولد شد، 265 جلد کتاب و رساله نوشت که بسياري به زبانهاي اروپايي ترجمه شده است .
- کندي فلسفه ، طب ، حساب ، منطق ، هندسه و نجوم را مي دانست .
- فلسفه را علم به حقايق اشيا به اندازه توانايي انسان ، مي دانست .

فاراڤي

فصل پنجم

فارابی

- ابونصر فارابی ملقب به معلم ثانی از بزرگترین فیلسوف مسلمان است .
- آثار فارابی : احصاء العلوم
- بسیاری از کتب و رسالات او به لاتین ترجمه شده است .

ابن سینا

فصل پنجم

ابن سینا

ابوعلی حسین بن عبدالله مشهور به شیخ
الرئیس نام او در علم ، فلسفه ، طب ، تشریح و
داروسازی معروفیت داشت . او افکار فلسفی خود
را با اصول وحی اسلامی مطابقت داد و برای
نزدیک کردن فلسفه یونانی با دین اسلام تلاش
کرد . کتب فلسفی ابن سینا ، شفا و اشارات نام
دارند .

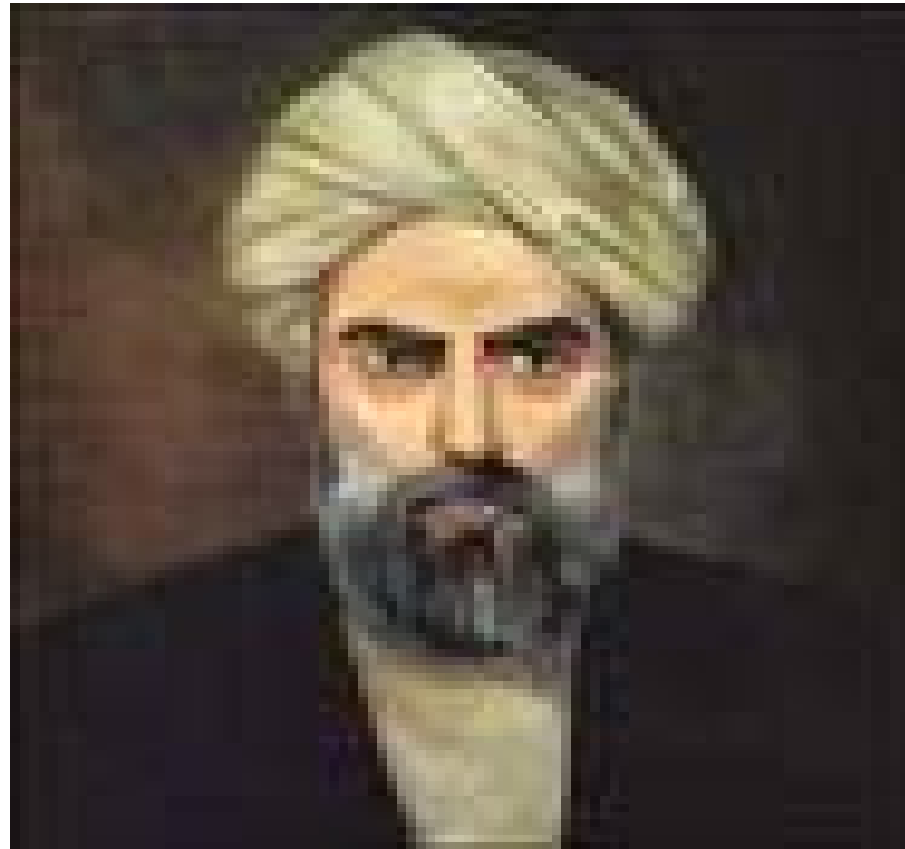
- شهاب الدين يحيي سهروردي معروف به شيخ اشراق بنيانگذار مکتب فلسفي اشراق است .
- مکتب اشراق بر اساس بهره گيري از ذوق و کشف و شهود به ارث رسیده از افلاطون بود.
- آثار سهروردي : حکمة الاشراق

ابن رشد

- ابوالولید بن احمد بن رشد از دانشمندان اسلام در فلسفه و فقه است او در 520 در قرطبه به دنیا آمد.
- آثار ابن رشد : بدایةالمجتهد و در فقه فلسفه ابن رشد نام دارند.

ملا صدرا

فصل پنجم

ملا صدرا

- محمد ابراهیم بن یحیی شیرازی قوامی ملقب به صدرالدین و صدرالمتهین و معروف به صدرا و ملاصدرا از کابر فلاسفه اسلامی و ایرانی بود.
- تفکر فلسفه مشاء (مشائیون) و فلسفه اشراق (اشراقیون) را باهم تلفیق کرد و حکمت متعالیه را به وجود آورد.

پزشکی در اسلام

- در اسلام به بهداشت و سلامت انسان توجه خاصی شده است .
- طب النبی (ص) ،طب الصادق (ع) ،طب الرضا
- دانشمندان اسلامی از اندیشه های پزشکی بقراط و جالینوس بهره های فراوان بردند .
- از قرن اول هجری شروع به ساخت بیمارستان کردند .
- نخستین بیمارستان اسلامی در سال 88 هجری در دمشق برپا شد .
- بیمارستانها ،آموزشگاههای تعلیم طب بودند .

فصل پنجم مشهورترین ابتکارات مسلمانان در زمینه طب

- 1- تزریق خون به داخل رگ
- 2 - ساخت داروي بیهوشي
- 3 - غذا دادن مصنوعي بالوله
- 4 - دسته بندي داروها
- 5 - بیمارستان سیار
- 6 - بازديدروزانہ پزشکی
- 7 - کشف واکسن آبله
- 8 - تاسيس داروخانه
- 9 - استفاده از ترياک براي پاک کردن دندان و شستشوي لثه
- 10- معاینه پزشکی افراد خاص که کارهاي خاص داشتند

- اولین اثر مسلمانان در طب رساله علی بن سهل رباني طبري است با عنوان فردوس الحکمه
- این کتاب بر نظریه های پزشکی یونان و هند استوار است.
- وی اولین کسی بود که بیماری جرب وانگل خارش را کشف کرد.

فصل پنجم پزشکی در اسلام (رازی)

- محمد زکریای رازی متوفی سال 297 هجری است .
روش او تجربی بود و داروهای تازه ای را کشف کرد .
- از آثار رازی رازی الحاوی و شامل همه مطالبی است
که از اندیشمندان ایرانی، یونانی و هندی در پزشکی
فراگرفته بود.
- از آثار او آبله و سرخک است که تشخیص این
دوبیماری را مطرح کرد.

- بوعلی سینا از بزرگترین پزشکان جهان بود .
- مهمترین اثر پزشکی او قانون که مجموعه ای از علم طب ، تشریح و داروسازی و داروشناسی و جراحی است .
- تا نیمه دوم قرن هفدهم این کتاب در اروپا چاپ و منتشر می شد و جزء کتب درسی بود .

عواملی که باعث شد مسلمانان اخترشناسی تحقیق کنند :

- وجود آیات قران وتشویق به دقت به آسمان زمین وخورشید و ماه
- بروز حوادثی از قبیل خسوف و کسوف
- حس کنجکاو ی بشر برای شناسایی آنچه در دوروبرشان است

- محمد بن ابراهیم فزاری از منجمان صاحب نام بود او سطرلاب را ساخت و آلت اختصاصی نجومی اسلامی را پیدا کرد .
- محمد و پدرش قسمتی از مجموعه نجومی هند سیدهانتا به دستور منصور به عربی برگرداندند .

- ابومعشر بلخی حکیم و منجم ایرانی در قرن سوم هجری بود.
- ابومعشر در نجوم و ریاضی تالیفات فراوانی دارد که اغلب در کتابخانه های اروپانگهداری می شود.
- آثار: هزارات که اوضاع نجومی هزار سال را تصنیف می کند.
- در مجموعه زیجانی او حرکات سیارات محاسبه شده بود.
- اروپائیان قوانین جزر و مد را از کتابهای او آموختند.

نجوم یا هیئت در اسلام (بتانی)

- ابو عبدالله بتانی متوفی سال 317 در علم نجوم میان مسلمین حائز اهمیت بودمانند بطلمیوس در میان یونانیان .
- او در تحقیقات خویش 365 روز و 5 ساعت و 46 دقیقه و 24 ثانیه بودن سال خورشیدی را مبرهن کرد.
- امکان گرفتگی کامل خورشید را ثابت کرد و اندازه میل منطقه البروج را تعیین کرد.

فصل پنجم نجوم یا هیئت در اسلام (علی بن یونس)

- علی بن یونس متوفی سال 399 از بزرگان علم نجوم در قرن چهارم بود.
- وی منجم دربار الحاکم بامرالله، پادشاه فاطمی مصر بود.
- وی زیج بزرگ حاکمی را که یکی از کاملترین جداول فلکی در اسلام است تهیه کرد.

نجوم یا هیئت در اسلام (زرقالی)

- زیجهای زرقالی به زبان لاتین ترجمه شده است. از ابتکارات او اندازه گیری خسوف و تعیین مدت آن بود.
- وی موفق شد اسطرلابی بسازد که فاصله بین منظومه شمسی و ستارگان و فاصله میان زمین و ماه را تعیین کند.

فصل پنجم روابط استادان و شاگردان و وظایف آنها

- شاگرد به استاد خود وفادار و حق شناس بود. استاد نیز به شاگرد مستعد و جدي علاقه زيادي داشتند.
- از مطالب ارزشمند رابطه استاد و شاگرد و آداب عالم و متعلم در قرآن مجيد و سنت نبوي (ص) اشاره شده است
- در باب آداب علم و متعلم عبدالله بن مقفع در كتاب الادب الصغير اشاره کرده است .
- ابوالحسن ماوردي در كتاب ادب الدنيا والدين

- 1 - اخلاص در نیت
- 2 - توأم ساختن علم و عمل
- 3 - توکل به خدا
- 4 - حسن خلق
- 5 - عمل به وظایف دینی

آداب و وظایف معلم

- 1 - آشنا ساختن حقایق آیین اسلام
- 2 - حفظ حیثیت و شئون علم و دانش
- 3 - دقت در رفتار و گفتار و رعایت ادب
- 4 - دریغ نکردن از تعلیم علم و دانش
- 5 - عمل به قول و گفتار
- 6 - گسترش شوق به علم و دانش

آداب و وظایف معلم

- 7 – مهربان بودن باشاگردان و پرهیز از اهانت
- 8 – تعلیم مطالب علمی متناسب با استعداد و ظرفیت شاگرد
- 9 – رعایت مساوات در تمام زمینه ها بین شاگردان
- 10 – شهادت در اظهار حق و اعتراف به نارساییها و نادانی خود و تلاش در رفع آن
- 11 – ختم جلسه درس با دعا

آداب شاگرد

- 1 - استاد را پدر روحانی خود دانستن و تجلیل از علم و دانش
- 2 - پالایش دل از ناپاکیها و آلودگیها
- 3 - تواضع و فروتنی مقابل استاد
- 4 - مراقبت حرکات و رفتار در محضر استاد
- 5 - سرمشق قرار دادن استادمانند رهبر و مقتدا

آداب شاگرد

- 6 - علم را براي طلب رياست و امور مالي تحصيل نكردن
- 7 - دعا كردن معلم پس از نماز و عبادت
- 8 - جفت كردن كفشهاي استاد ، حركت با فاصله در پشت سر ايشان
- 9 - سخت كوشي و پيگيري در يادگيري
- 10- كاوش و جستجو در فراگيري علم و دانش از افراد معتمد

کتابخانه اسلامی

- نخستین کتابخانه عمومی در بغداد در زمان هارون الرشید بنیانگذاری شد و مامون آن را تکمیل کرد به نام بیت الحکمه
- در آن زمان کتابها دست نوشته بود و مسلمانان صاحب بهترین و مجهزترین کتابخانه ها بودند
- کتابخانه های معروف: کتابخانه موصل ، کتابخانه قرطبه در اسپانیا
- کتابخانه ها تحت شرایط خاصی کتاب به امانت میدادند.

- اسلام هرگز دانش را در انحصار مردان نمی داند بلکه بانوان را به فراگیری دانش دعوت می کند.
- پیامبر اسلام زنان مهاجر و انصار را به آموزش قرآن ، خواندن و نوشتن و فراگیری معارف تشویق می نمودند.
- زنان در بسیاری از فعالیتهای علمی، ادبی، دینی و سیاسی شرکت فعال داشتند

فصل پنجم آثار بانو نصرت امین دختر امین التجار

- 1 - تفسیر مخزن العرفان
- 2 - روش خوشبختی
- 3 - مخزن الثالی
- 4 - سیروسلوك
- 5 - اخلاق
- 6 - معاد
- 7 - شرح حدیث اربعین
- 8 - وراوات قلبیه

خلاصه فصل

- عوامل رشد و گسترش دین مبین اسلام
- انگیزه های مسلمانان در کسب علم و دانش
- فلسفه در اسلام و افکار فیلسوفان مسلمان
- دلایل توجه و اهمیت مسلمانان به بهداشت و دانشمندان اسلامی در عرصه طب
- نجوم یا هیئت در اسلام و علل گرایش مسلمانان به آن
- روابط استاد و دانشجو و آداب و وظایف آنان

فصل ششم

آرای تربیتی دانشمندان اسلامی

هدف کلی

فصل ششم

آشنایی با نظرها و اندیشه های تربیتی ، برنامه های تحصیلی و روشهای تعلیم و تربیت تعدادی از بزرگان مانند بوعلی سینا و غزالی و.....

اهداف رفتاري

- هدف از آموزش كودك از دیدگاه ابن سینا بیان کنید.
- توصیه های ابن سینا برای نیل به اهداف آموزش كودك را بگویید.
- شش نوع تعلیم را از نظر ابن سینا نام ببرید.
- روش تعلیم و تربیت كیکاوس بن اسکندر را بگویید.
- عقاید تعلیم و تربیت غزالی را توضیح دهید.
- سه مرحله تربیتی غزالی را بیان کنید.

اهداف رفتاري

- روش آموزشي خواجه عبدالله انصاري را بيان كنيد.
- نظريه هاي تربيتي سعدي را بيان كنيد.
- وظائف معلم و شاگردان از ديدگاه شهيد ثاني را بيان كنيد.
- هدف از تعليم و تربيت را از ديدگاه اقبال لاهوري بيان كنيد.
- عقايد شهيد مطهري را در امر تربيت بيان كنيد.
- علم و عقل را از ديدگاه استاد مطهري توضيح دهيد.

اندیشه های تربیتی (ابن سینا)

- اولین دانشمندی که با صراحت در مورد تعلیم و تربیت نظر داده است .
- تالیفات او اغلب به زبان عربی است فقط دانشنامه علایی به فارسی نگاشته شده است .
- نظریه های تربیتی ابن سینا در رساله تدابیر المنازل و کتابهای قانون و شفا نوشته شده است .

فصل ششم هدف از آموزش كودك از نظر ابن سينا

- 1 – ايمان
- 2 – اخلاق نيكو
- 3 – تندرستي
- 4 – سواد
- 5 – هنر و پيشه

انواع تعلیم از نظر ابن سینا

- 1 - تعلیم ذهنی
- 2 - تعلیم صناعی
- 3 - تعلیم تلقینی
- 4 - تعلیم تادیبی
- 5 - تعلیم تقلیدی
- 6 - تعلیم تنبیهی

فصل ششم اندیشه های تربیتی (کیکاوس بن اسکندر)

- کیکاوس بن اسکندر مقلب به عنصرالمعالی در سال 412 متولد شد و در 63 سالگی تجربیات خود را برای فرزندش گیلانشاه با عنوان قابوسنامه نگاشت . این کتاب 44 باب دارد و بیشتر نظریه های تربیتی دربابهای :
 - 1- باب 6 در افزونی هنر و فروتنی
 - 2 - باب 27 در پرورش فرزند
 - 3 - باب 31 در جستن دانش

هدف از آموزش و پرورش از نظر کیکاوس بن اسکندر

- 1 - كودك را بايد براي زندگي شايسته اصل
وتبار خانوادگي آماده ساخت .
- 2 - كودك خدارابشناسدو بتواند وظائف ديني
خود را انجام دهد.
- 3 - با توسل به راستگويي ، فروتنی ، نيكي
کردن ، حق شناسي اخلاق نيكو كسب نمايد.
- 4 - كودك به كسب دانش و هنر پردازد.

راه های رسیدن به اهداف از نظر کیکاوس بن اسکندر

- 1 – طبیعت و سرشت و استعداد والدین به کودک انتقال یابد
- 2 – باید به فرزند نام نیکو قرارداد.
- 3 – برای فرزند باید دایه ای مهربان برگزید .
- 4 – اگر فرزند دختر بود باید دایه اش ضمن آرام بودن با اصول پرورش آشنا باشد .

- 1 - معلم باید با هیبت باشد .
- 2 - معلم باید کودک را در صورت تنبلی تنبیه کند
- 3 - وقتی معلم طفل را تنبیه می کند پدر نباید شفقت نشان بدهد .
- 4 - کودک باید به آنچه می آموزد عمل کند .

فصل ششم اندیشه های تربیتی امام محمد غزالی

- ابو حامد محمد غزالی در سال 450 هجری متولد شد.
- تالیفات : کیمیای سعادت – و نصیحت الملوك که نظریه های تربیتی ایشان است.
- در سال 484 مدس در نظامیه بغداد بود.
- در سال 505 در شهر طوس وفات یافت.

فصل ششم عقاید غزالی در زمینه تعلیم و تربیت

- 1- دل كودك پاك چون گوهر نفیس است ، هر تخم كه افكنده شود در آن بروید.
- 2 - تربیت شبیه زراعت میماند كه تمایلات بد چون علف هرز از كشت زار كودك خارج می شود.
- 3 - حق تقلید را در كودكان قوی می داند.
- 4 - زنی كه طفل شیر می دهد باید صالح باشد.
- 5 - آموزش آداب خوردن

فصل ششم آموزش و پرورش از نظر غزالی

- 1 – كودك به سعادت دين و دنيا نایل مي شود .
- 2 – طفل از آتش دوزخ در امان ماند و خشنودي خدا و بهشت را كسب نماید .
- 3 – اخلاق خود را مهذب و نفس اماره را مطيع و تابع شريعت نبوي احيا سازد .

فصل ششم مراحل تربیت کودک از نظر غزالی

- 1 - وقتی کودک به سن 7 سالگی رسید وی را به طهارت و خواندن نماز ترغیب کرد.
- 2 - در سن 10 سالگی اگر مرتکب تقصیری شد، باید تنبیه شود و دروغ و دزدی و حرام خواری باید زشت و ناپسند جلوه شود.
- 3 - در سن بلوغ لازم است باتدابیر او را از علل و اسرار آدابی که به وی آموخته اند آگاه سازند.

فصل ششم روش‌های تربیت از نظر غزالی

- 1 - تشویق و ترغیب
- 2 - تلقین
- 3 - دور نگهداشتن کودک از همنشینی با افراد ناباب
- 4 - عمل به هرچه که کودک می‌آموزد.
- 5 - معلم با ترساندن باید کودک را تادیب کند.
- 6 - رفتار با کودک با مهربانی و گشاده رویی
- 7 - عادت دادن به سادگی در لباس و خوراک و...

اندیشه ها و تفکرات خواجه نصیرالدین طوسی در
فصل ششم. خصوص تعلیم و تربیت

1 – اهمیت و ارزش برای تربیت اخلاقی کودک
و اهمیت به محیط پرورشی طفل

2 – عمل تربیت در دوران کودکی را سهل و
آسان می دانست و طفل را شبیه شاخه تر و نازک
درخت می دانست که راست کردن آن سهل است.

راه های رسیدن به هدف از نظر خواجه نصیرالدین طوسی

فصل ششم

- 1 – نام نیکو برای کودک دادن
- 2 – دایه فرزندان محقق و علیل نباشد.
- 3 – پس از بازستانی از شیر به پرورش اخلاقی او برسند.
- 4 – عادت دادن کودک به سختی
- 5 – کودک را طوری تربیت کرد که فضایل را دوست بدارد و از رذایل دوری کند.

روشهاي آموزش و پرورش از نظر خواجه نصيرالدين طوسي

فصل ششم

- 1 – معلم بايد طبيعت كودك را بشناسد.
- 2 – شاگرد بايد راه تکرار و تکررهای متواتر درس را ملکه ذهن نماید.
- 3 – شاگرد بايد با به کارگیری حافظه درس را فراگیرد.
- 4 – كودك همنشینیهای مناسب انتخاب کند.
- 5 – هنگام ممارست در فن و هنر باید ورزش کند.

- سعدی در سال 610 هجری در شیراز متولد شد
- آثار : گلستان ، بوستان
- بوستان: مثنوی اخلاقی و اجتماعی و تربیتی
اوست و آن را در سال 655 هجری به نظم در
آورد و شامل 5000 بیت است .
- گلستان : در سال 656 هجری نگارش شد و
شامل حکایات آموزنده همراه با اشعار نغز است .

- 1 - خیر و شر را در وجود آدمی توأم می داند و انسان باید با عقل و خرد خود بر نیروهای اهریمنی مسلط شود.
- 2 - به وراثت عقیده داشت که هر کس از نیاکان خود استعداد و هوش یا... را به ارث می برد.
- 3 - همنشینی با دیگران در اخلاق، رفتار بسیار موثر است.
- 4 - به تهذیب اخلاق و تربیت انسان در کودکی اعتقاد داشت.

سعودي

فصل ششم روشهای تعلیم و تربیت از نظر سعدي

- 1 - براي درك و فهم مطالب بايد حواس را به درستي جمع كرد.
- 2 - معلم نبايد هميشه سخت گيري كند.
- 3 - در موقعيتهاي يادگيري بيم و اميد بايد وسيله پرورش باشد.
- 4 - كودك نبايد در ناز و نعمت بار آيد.
- 5 - پدر بايدنيازهاي معقول كودك را برآورده كند.

فصل ششم روشهای تعلیم و تربیت از نظر سعدي

- 6 – طفل باید از رفیق بد و ناباب دور بماند.
- 7 – بهترین شیوه راتشویق در تربیت می داند نه تنبیه و تهدید.
- 8 – کسب تحصیلات نظری اگر توام با عمل نباشد مفید نیست.
- 9 – پرسش کردن و کنجکاوی بودن وسیله کسب بینش قرار گیرد.
- 10- باید ذوق و میل شنونده را رعایت کرد تا مستمع خوبی شود.

- اوحدي در سال 672 هجري در مراغه به دنيا آمد.
- آثار او : جام جم که مجموعه اي از اشعار اخلاقي ، عرفاني ، اجتماعي و نظراتي در زمينه تعليم و تربيت
- منظور از تحصيل کار کردن و داناشدن و کوشش در بهتر کردن آنچه هست و معرفت نفس را اولين علم ميدانست .
- برنامه تحصيل را دين ، اخلاق ، پيشه ، خواندن و نوشتن مي دانست .

روشهای تربیتی از نظر اوحدي

- 1 – نباید کودک در ناز و نعمت بار آید.
- 2 – پدر نباید با فرزند خود از کلمات زشت و ناپسند استفاده کند.
- 3 – پدر باید فرزند را از مصاحبت با بدان دور سازد.
- 4 – پدر یا مربی نباید از تنبیه فرزند مضایقه نماید.
- 5 – معلم بایستی دیگران را از معلومات خود مستفیض نماید.

اندیشه های تربیتی (جامی)

فصل ششم

- ملا عبدالرحمان جامی در سال 817 هجری متولد شد و نظریات تربیتی خود را در کتابهای بهارستان و هفت اورنگ آورده است .
- سعادت را در پنج چیز می داند: صحت بدن ، ایمنی ، وسعت رزق ، رفیق شفیق ، فراغت
- اوقات شبانه روز را سه قسمت میدانست : قسمتی صرف تحصیل ، آنچه آموخته شده ، حشر و نشر با دانشمندان

1 - قرائت قرآن و حفظ آن

2 - حسن خط

3 - هنر

4 - علم لازم و ضروری

روشهای تعلیم و تربیت از نظر جامی

- 1 – مهمترین طریق یاگیری حفظ کردن است ازراه تکرار و تمرین
- 2 – تنبیه آثاریکویی داشته اما فرزندبدرست عمل کردن ، مستحق تنبیه نشود
- 3 – مطالعه کتاب در جوانی وسالمندی
- 4- تعلیم وتربیت درخردسالی بسیارمعنی دار پایدار است
- 5 – عمل کردن به آموخته ها و دانسته ها
- 6 – اهمیت به همنشینی ومجالست

فصل ششم اندیشه های تربیتی (شهید ثانی)

● زین الدین علی بن احمد عاملی جبلّی معروف به شهید ثانی

● آثار شهید ثانی :

1- آداب تعلیم و تعلم در اسلام

2 – آداب و وظایف معلم و شاگرد برای سامان بخشیدن به روابط استاد، معلم، مربی با شاگرد و متعلم و طلبه و نشان دادن روابط دانشجو با استاد و وظایف شخصی استاد

● معلم و اهل علم در گفتار و کردارشان سرمشق و الگویی مردمند.

فصل ششم اندیشه های تربیتی (ملا محمد باقر مجلسی)

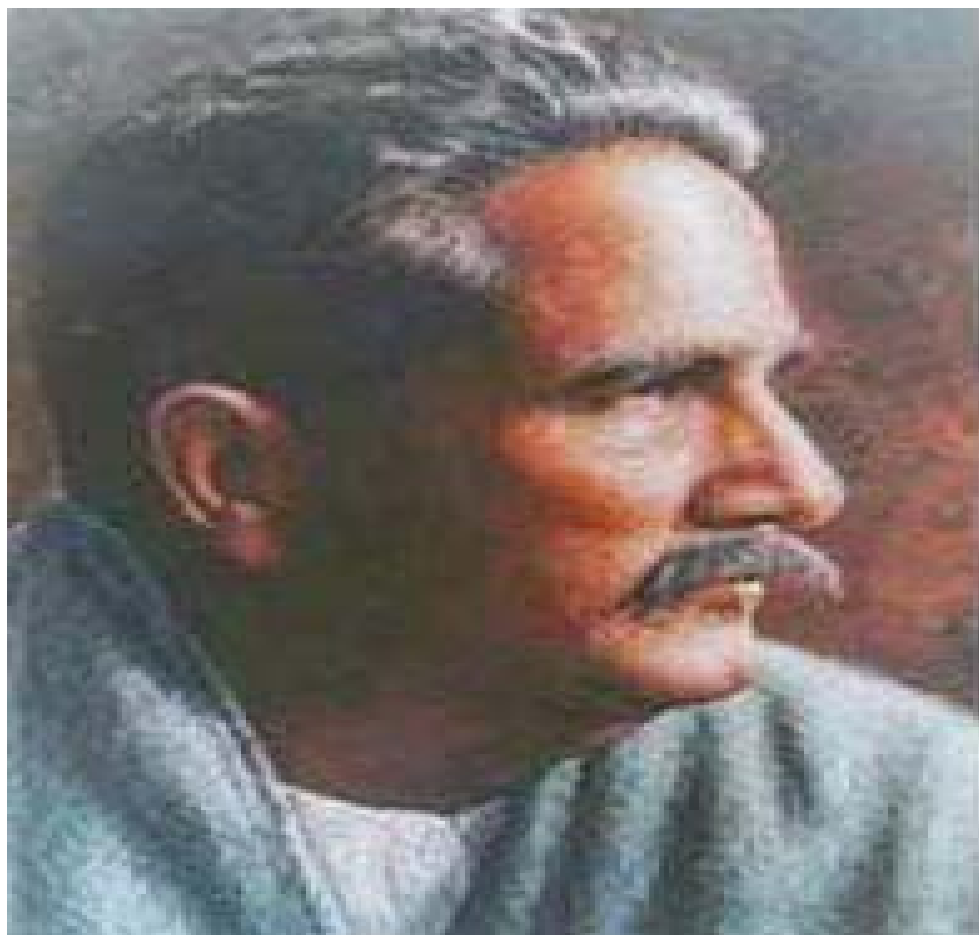
- ملا محمد باقر مجلسی در سال 1037 متولد شد .
- کتاب حلیه المتقین رایج ترین کتاب وی به فارسی است .
- کتاب عین الحیة نمونه برجسته کتاب اخلاقی و مذهبی است .
- غرض از تحصیل علم جستجوی رضای حق تعالی باشد .
- روش تعلیم و تربیت : نباید به طفل تکالیف دشوار داد و

- ملا احمد نراقی در سال 1185 در نراق متولد شد .
- نظرات تعلیم و تربیت خود را در کتاب معراج السعاده بیان کرده است که دارای 4 باب بود.
- 1 - حالات نفس و منفعت فضایل اخلاق ومضرات
رذایل
- 2 - سبب انحراف از طریق پسندیده
- 3 - محافظت اخلاق حمیده
- 4 - انواع اخلاق و شرافت فضایل

فصل ششم انواع طلبه از نظر ملا احمد نراقی به نقل از امام صادق

- 1 – کسانی که علم و دانش را به منظور تمسخر مردم فرا می گیرند .
- 2 – کسانی که علم را با هدف مجهزشدن به خدعه و نیرنگ کسب می کنند و به دنبال دغل بازی اند .
- 3 – کسانی که علم و دانش را به منظور کسب بصیرت و بینش در دین و تقویت عقل و تفکر و اندیشه و نیل به یقین دنبال می کنند اینان درستکارانند .

اندیشه های تربیتی (اقبال لاهوری)

فصل ششم اندیشه های تربیتی (اقبال لاهوری)

- محمداقبال در سال 1252 شمسی متولد شد. از فیلسوفان نامی و متفکر مشرق بود و تمام مراحل علمی شرقی و غربی را طی کرد و در دانشگاه کمبریج درجه استادی گرفت.
- وی در تبیین آرای تربیتی خود از تعالیم اسلامی بهره جست.
- زبان شیرین فارسی را وسیله ابراز اندیشه و تبلیغ مرام خویش قرار داد.

اهمیت علم از نظر اقبال لاهوری

- 1 - کسی که بایاد خدا علم بیاموزد مانند عبادت خداوند است .
- 2 - کسی که در طلب علم است انگار مدح و ثنای خدارا کرده .
- 3 - کسی که در طلب علم مباحثه می کند انگار خدارا ستایش نموده است .
- 4 - کسی که در نشر دانش است انگار صدقه داده است .
- 5 - کسی که تعلیم و تربیت می کند، انگار با خلوص عقیده خدارا پرستش کرده است .

انسان از نظر اقبال لاهوری

- انسان از دیدگاه اسلام بر رفیع ترین قله های وجود قرار دارد .
- انسان دارای ویژگیهایی است که از صفات خاص خدا به حساب می آیند و شخصیت و فردیت انسان راهیچ يك از مخلوقات خدا ندارند .
- همه وجود کائنات و همه جریانات کیهان برای به وجود آوردن انسان و انسان کامل که همان پیامبر اسلام می باشد، بوده است .

تعلیم و تربیت از نظر اقبال لاهوری

- 1 – بوسیله تعلیم و تربیت است که هرملتی با آن به بیداری ضمیریا خود آگاهی میرسند.
- 2 – ابزار پیشرفت و تکامل خودآگاهی افراد، که يك ملت را تشکیل می دهند فراهم می کند.
- 3 – عاملی برای پروراندن نسلهای جدید
- 4 – وسیله ای که افرادجامعه رادر تحقق وظایف تجهیز میکند.
- 5 – ابزاری که انسان با آن فرهنگ و میراث فکری خود رابه نسلهای جدید منتقل می کند.

فصل ششم هدف از تعلیم و تربیت از نظر اقبال لاهوری

1 – دانستن و شناختن

2 – خرسندی

3 – به وجود آوردن مردان و زنانی که شایستگی دارند و وظایف خود را درخور مقام و شان انسان است انجام دهند.

- اقبال مي گويد بايد به شاگردان معلومات معتدل و فشرده آموخت كه به يكيگرمربط باشد .
- انسان نمي تواندبا مجموعه اي ازاطلاعات غيرمربط زندگي كند.
- تعليم و تربيت بايد وضعي ايجاد كندكه دانش - آموزدورنماي وسيعي از علم ومعرفت رادر نظر بگيرد.

- وحدت فکری بدون وحدت اخلاق ناقص و خام است و باید در ابتدا پایه اخلاق کودک را استحکام بخشید.
- بر اساس تعالیم اسلامی اهمیت رفتار پسندیده از هر چیز مهمتر است و از ماموریت‌های پیامبر همانا تزکیه است یعنی پاک ساختن زندگی انسان از آلودگیها
- اخلاق آرمانی را اخلاق پیامبری داند .

فصل ششم اندیشه های تربیتی شهید مطهری

- علامه شیخ مرتضی مطهری در 1298 شمسی در فریمان به دنیا آمد.
- وی تنها متخصص حکمت و فلسفه مشاء بود و به کتب بوعلی سینا تسلط کامل داشت .
- آثار وی : تعلیم و تربیت در اسلام

اندیشه های تربیتی شهید مطهری

فصل ششم

تربیت از نظر شهید مطهری

- تربیت ، عبارت است از پرورش دادن یعنی به فعلیت در آوردن استعدادهاي دروني
- پرورش و تربیت انسان تعادلي میان همه استعدادهاي طبيعي او وجود داشته باشد و آنطور نباشد که استعدادي پرورش یابد و استعداد دیگری فراموش شود.

- 1 - استعداد عقلي
- 2 - استعداد اخلاقي
- 3 - بعد هنري و ذوقي
- 4 - بعد ديني
- 5 - استعداد و خلاقيت

علم و عقل از نظر شهید مطهری

- از صفات بارز عقل تمیز دادن و جدا کردن و آینده را به حساب آوردن است یعنی به عواقب و نتیجه نهایی کار فکر کردن
- علم همان آموزش دادن است. تعلیم یعنی یاد دادن، مغز متعلم انباری است مه معلومات را آن ریخته میشود و معلم باید نیروی فکری متعلم را پرورش دهد.
- عقل و علم باید بایکدیگر توأم باشند.

علما از نظر شهيد مطهري

- 1 – برخي مانند مورچه هستند که از بيرون دانه مي آورند و انبارمي کنند و مثل ضبط صوت عمل مي کنند.
- 2 – برخي مانند کرم ابريشم هستند از لعاب خود مي تئند و از درون استخراج مي کنند و از بيرون چيزي کسب نمي کنند.
- 3 – برخي علماي واقعي هستند مانند زنبور عسل هستند که شيره گلها را از خارج مي مکند و از آن عسل درست مي کنند.

متعلم از نظر شهید مطهری

- باید به متعلم روح علمی داد باید شاگرد روح حقیقت - جویی پیدا کند.
- تربیت متعلم باید برای شکوفا کردن روح او باشد روح متعلم در کودکی حالت انعطافی دارد و هر چه بزرگتر میشود انعطاف آن کمتر می گردد.
- استاد یا معلم باید بکوشد که رشد فکری یعنی قوه تجزیه و تحلیل به دانش آموز بدهد و نباید تعصب غرور داشته باشد.

روش تربیت از نظر شهید مطهری

- در تربیت به تشویق و تنبیه تاکید می کند کودک باید آگاه باشد که علت تشویق و تنبیه اش چیست .
- بسیاری از بیماریهای روانی اطفال بر اثر ترساندن یا کتک زدن ها و اربابهای بیجا پیدا می شود .
- ترس و تهدید در انسان عامل تربیت نیستند و نمیتوان از طریق آن استعدادها را پرورش داد .

فصل ششم انسان از نظر شهید مطهری

- خداوند در خلقت و آفرینش انسان را مکرم قرار داده است یعنی کرامت و شرافت و بزرگواری را در سرشت و آفرینش انسان قرار داده است .
- انسان اسلام جامع است ،مکتب تربیتی انسان مکتبی است که هدف آن بیرون از خود انسان نیست یعنی براساس به کمال رساندن انسان است .

فصل ششم انواع استعدادهاي انسان از نظر شهيد مطهري

1 – استعدادهايي كه باجانداران ديگر در آن شريك است .

2 – استعدادهايي كه به خود انسان اختصاص دارد .

خلاصه فصل

- اندیشه های تربیتی ابن سینا در زمینه تعلیم و تربیت
- عقاید و افکار تربیتی، کیکاوس بن اسکندر، امام محمد غزالی، خواجه نصیرالدین طوسی، سعدی، اوحی و جامی را درباره اهداف برنامه سازمان و روش معلم و شاگرد بررسی شد.
- نظریه ها، اندیشه ها و عقاید، محمدباقر مجلسی، ملا احمد نراقی، علامه اقبال لاهوری و استاد شهید مطهری مطرح گردید.

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com